

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra církevního a civilního práva

Bakalářská práce

Probační programy pro mladistvé v Jihočeském kraji

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Hyková, Ph.D.

Autor práce: Anděla Tomášková

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník: III.

Forma studia: prezenční

2009

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách.

20. dubna 2009

vlastnoruční podpis studenta

Děkuji vedoucí bakalářské práce Mgr. Kateřině Hykové, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce a cele své rodině, která mne podporovala nejen při psaní této práce.

OBSAH

Úvod	6
1 Probační program	8
1.1 Definice probačního programu	8
1.2 Výhoda probačního programu	8
1.3 Financování probačního programu	9
1.4 Prioritní probační programy	9
1.5 Průběh dotačního řízení	9
1.6 Akreditace probačních programů	10
1.7 Probační programy pro mladistvé realizované v Jihočeském soudním kraji	11
1.8 Probační program Učební program – mladiství	11
1.8.1 Co je Učební program – mladiství	11
1.8.2 Cíl programu	11
1.8.3 Klienti programu	12
1.9 Probační program Romský mentor	12
1.9.1 Co je Romský mentor	12
1.9.2 Cíl programu	13
1.9.3 Klienti programu	13
1.10 Probační program Právo pro každý den	13
1.10.1 Co je Právo pro každý den	13
1.10.2 Cíl programu	13
1.10.3 Klienti programu	14
1.10.4 Průběh jednotlivé lekce probačního programu	14
1.10.5 Samotná realizace programu	14
2 Účastníci probačního programu	15
2.1 Mladiství	15
2.2 Specifika trestné činnosti dětí a mladistvých	16
2.3 Typické rysy a projevy trestné činnosti mladistvých	16
2.3.1 Majetková či násilná kriminalita	17
2.3.2 Odpovědnost mladistvých za protiprávní činy	18
2.3.3 Opatření ukládaná mladistvým	18
2.4 Konkrétní opatření	18
2.4.1 Druhy výchovných opatření	19
2.4.2 Účel ukládání opatření	19
3 Realizátoři probačních programů	20
3.1 Probační a mediační služba ČR	20
3.1.1 Cílová skupina	21
3.1.2 Probační pracovník	21

3.1.3	Činnost, poslání a cíle Probační a mediační služby ČR	22
3.2	Lektoři probačních programů	23
3.2.1	Lektor	23
3.2.2	Lektor probačního programu Učební program – Mladiství	23
3.2.3	Lektor probačního programu Romský mentor	24
3.2.4	Lektor probačního programu Právo pro každý den	24
4	Praktická část	26
4.1	Cíl praktické části	26
4.2	Stanovené hypotézy	26
4.3	Prostředí šetření	27
4.3.1	Role Probační a mediační služby ČR v probačních programech pro mladistvé	28
4.4	Metody a techniky sběru dat	29
4.4.1	Písemná anketa:	29
4.4.2	Škálování:	29
4.4.3	Rozhovor:	29
4.4.4	Práce s dokumenty:	30
4.5	Výzkumný vzorek a výzkumné pole	31
4.6	Předvýzkum	32
4.6.1	Realizace předvýzkumu	33
4.6.2	Vyhodnocení předvýzkumu	33
	Analýza písemné ankety	33
4.7	Realizace výzkumu	39
	Slovní interpretace rozhovoru	42
4.7.1	Statistika probačního programu „Právo pro každý den“	43
4.7.2	Výše finančních dotací Ministerstva spravedlnosti ČR za rok 2008	45
4.8	Diskuse	47
	Závěr	50
	Použité zdroje	51
	Seznam zkratek	54
	Seznam příloh	55
	ABSTRAKT	65
	ABSTRACT	66

Úvod

Bakalářská práce je zaměřena na probační programy pro mladistvé v soudním Jihočeském kraji, které poskytují pracovníci Probační a mediační služby ČR¹ a další externí lektori. Okresními i krajskými soudy jsou stále ve vyšší míře ukládána trestní opatření, zejména podmíněné odložení trestního opatření odnětí svobody s vyslovením dohledu a obecně prospěšné práce, které jsou hlavní náplní středisek PMS v „agendě mladistvých“, a které dle mé zkušenosti z vykonané souvislé výběrové praxe na PMS Strakonice jsou ne vždy, dostatečnou motivací pro vedení řádného života. Rovněž ne vždy zcela plní, dle mého názoru, i svoji výchovnou funkci. Osobně vnímám probační programy pro mladistvé jako velkou příležitost aktivně zapojit mladistvé do trestního řízení ať již ve fázi přípravné nebo vykonávací.

Probační programy často bývají důležitou a významnou součástí přípravné fáze trestního řízení, které mohou v některých případech vést i k podmíněnému zastavení trestního stíhání, upuštění od uloženého trestního opatření nebo vedou k podmíněnému upuštění od uložení trestního opatření.

Na rozdíl od trestných opatření, výchovná opatření se nezaznamenávají do registru rejstříku trestu ČR. Tato významná skutečnost pak bývá oním „hnacím motorem“ pro úspěšné absolvování konkrétního probačního programu. Čistý trestní rejstřík je rozhodujícím faktorem např. při různých výběrových řízeních, nástupu do zaměstnání, atp. Záznam v rejstříku trestů je závažnou a podstatnou překážkou při nástupu do kvalifikovaného zaměstnání. Domnívám se, že úspěšně absolvované probační programy významnou měrou dávají mladým delikventům velkou šanci pro úspěšný a snadnější start do života dospělých.

---

¹ Dále jen PMS

Cílem této bakalářské práce je podat ucelené informace o probačních programech pro mladistvé v Jihočeském soudním kraji. Informace o programech nejsou dostupné v odborné literatuře, a proto jsem byla nucena čerpat z těchto elektronických zdrojů, které jsou roztržštěné na mnoha webových stránkách. Pro lepší přehled informací o probačních programech pro mladistvé je psaná podoba výhodnější.

Probační programy jsou velmi náročné na přípravu, která zahrnuje intenzivní spolupráci s orgány činnými v trestním řízení, získávání finančních prostředků, vyškolování lektorů, nalezení dostupných prostor a zejména vhodných adeptů pro samotnou úspěšnou realizaci probačního programu. I toto je důvodem proč programy nejsou realizovány ve větším rozsahu. Ráda bych si tyto domněnky ověřila či vyvrátila v praktické části své bakalářské práci.

1 Probační program

Ústředním tématem této bakalářské práce je řešení problematiky týkající se probačních programů pro mladistvé. Z tohoto důvodu se budu zabývat probačními programy pro mladistvé hned v první kapitole. Na prvním místě definuji a popíši probační program. Nastíním jeho financování a pochopitelně i nezbytnou akreditaci. Větší prostor v této kapitole budu věnovat rozboru tří probačních programů, které se realizují v Jihočeském kraji.

1.1 Definice probačního programu

Zákon č.218/2003 Sb. O soudnictví ve věcech mládeže rozumí „probačním programem: *sociálního výcvik, psychologické poradenství, terapeutický program, program zahrnující obecně prospěšnou činnost, vzdělávací, doškolovací, rekvalifikační nebo jiný vhodný program k rozvíjení sociálních dovedností a osobnosti mladistvého, a to s různým režimem omezení v běžném způsobu života, který směřuje k tomu, aby se mladistvý vyhnul chování, které by bylo v rozporu se zákonem, a k podpoře jeho vhodného sociálního zázemí a k urovnání vztahů mezi ním a poškozeným. Probační program schvaluje ministr spravedlnosti a zapisuje se do seznamu probačních programů vedeného Ministerstvem spravedlnost*“²

1.2 Výhoda probačního programu

Jedním z významných přínosů probačních programů je možnost začít pracovat s klientem v době, kdy probíhá jeho trestní stíhání a kdy je klient ještě pod ochranou zásady presumpce nevin. Pro samotného klienta je výhodný po úspěšném absolvování celého programu v rámci přípravného řízení tím, že tato

---

²Odstavec 1., § 17., Zákon č. 218/2003 Sb., Zákon o soudnictví ve věcech mládeže

skutečnost je zohledněna při rozhodování o ukládání opatření.³

*V praxi se tak může stát, že mladistvý svým přístupem k věci přesvědčí soudce, že již není nutné přistupovat k dalšímu „potrestání“.*⁴ Další výhodou probačního programu uloženého soudem je, že tato skutečnost není evidována v rejstříku trestů.

1.3 Financování probačního programu

Před žádáním o finanční prostředky pro realizaci probačního programu je důležité udělení řádné akreditace nebo řádné akreditace s podmínkou. Je nezbytné aby byl probační program rovněž zapsán v seznamu vedeném Ministerstvem spravedlnosti ČR. Po splnění těchto podmínek si mohou nestátní neziskové subjekty realizující probační programy zažádat o dotace.⁵

1.4 Prioritní probační programy

Prioritu mají takové probační programy, které svým obsahem reagují na konkrétní potřeby mladistvých v daném regionu. Musí splňovat určitá očekávání jako je například snížení rizika opakované trestní činnosti.⁶

1.5 Průběh dotačního řízení

Dotační řízení je dvoukolové. Nejprve Hodnotící komise posoudí projekt po technické (administrativní), kvalitativní a finanční stránce a navrhne míru podpory projektu. Po té návrh převezme Akreditační a dotační komise Ministerstva spravedlnosti a globálně posoudí, zda nedochází k nehospodárnému vynaložení prostředků a zda byly zváženy všechny zúčastněné společenské zájmy. V poslední řadě se předloží návrh ke konečnému rozhodnutí ministru

---

³ Srov. HYKOVÁ, K., JÍCHOVÁ, D. První zkušenosti s probačními programy na jihu Čech. In *České vězeňství*, s. 19.

⁴ Tamtéž, s. 19

⁵ Srov. Standardy [online]. In *Probační programy pro mladistvé*. Praha: Probační a mediační služba. [cit. 2009-02-17] Dostupné na: WWW:

<http://www.pmscr.cz/script/index.php?id_nad=57

⁶ Srov. Standardy [online]. In *Probační programy pro mladistvé*. Praha: Probační a mediační služba. [cit. 2009-02-17] Dostupné na: WWW:

<http://www.pmscr.cz/script/index.php?id_nad=57

spravedlnosti, který svým podpisem potvrdí konkrétní míru finančních prostředků na jednotlivé projekty.⁷

1.6 Akreditace probačních programů

Akreditace může být uložena pouze takovým programům, které splňují veškeré standardy kvality. Akreditační řízení má zavedená určitá pravidla a kritéria pro „vytváření, hodnocení a uplatňování účinných a efektivních programů zaměřených na snižování rizik opakování trestné činnosti, vedení pachatelů k naplňování jejich odpovědnosti a životu v souladu se zákonem a ochraně společnosti“⁸. Tím se zaručuje, že akreditace bude udělena pouze takovým programům, které jsou kvalitní a veškeré standardy splňují. Akreditační řízení probíhá podle Metodiky Ministerstva spravedlnosti. Smyslem tohoto řízení je zajištění kvality a jeho posouzení. Jednotlivé posuzované standardy mají měřitelná a ověřitelná kritéria. Standardy se rozdělují do tří oblastí

- Proces poskytování služby
- Personální zajištění
- Ekonomické požadavky a materiální zabezpečení

Tak jako dotační tak i akreditační řízení je dvoukolové. V prvním kole se provádí evidence žádostí a kontrola zda jsou splněny všechny formální požadavky. Ve druhém kole Akreditační a dotační komise MSp zpracuje doporučení k udělení či neudělení řádné akreditace probačního programu. Konečnou fází je předložení návrhu ministru spravedlnosti, na kterém je konečné rozhodnutí.

Řádná akreditace programu je platná po dobu tří let od dat vystavení.⁹

---

⁷ Srov. Standardy [online]. In *Probační programy pro mladistvé*. Praha: Probační a mediační služba. [cit. 2009-02-17] Dostupné na: WWW:

<http://www.pmscr.cz/script/index.php?id_nad=57>

⁸ Srov. Standardy [online]. In *Probační programy pro mladistvé*. Praha: Probační a mediační služba. [cit. 2009-02-17] Dostupné na: WWW:

<http://www.pmscr.cz/script/index.php?id_nad=57>

⁹ Srov. Standardy [online]. In *Probační programy pro mladistvé*. Praha: Probační a mediační služba. [cit. 2009-02-17] Dostupné na: WWW:

<http://www.pmscr.cz/script/index.php?id_nad=57>

1.7 Probační programy pro mladistvé realizované v Jihočeském soudním kraji

V Jihočeském kraji se realizují tři probační programy pro mladistvé

- Právo pro každý den,
- Učební program – mladiství
- Romský mentor

Tyto programy byly vypracovány odborníky zabývajícími se trestnou činností mladistvých a vychází konkrétních potřeb budoucích klientů programů. Každý z programů je zaměřen na jinou oblast působnosti. Popis a obsah výše uvedených probačních programů pro mladistvé je následující:

1.8 Probační program Učební program – mladiství

1.8.1 Co je Učební program – mladiství

Tento program zohledňuje principy restorativní justice. Snahou je co nejvíce propojit pohled pachatele s pohledem oběti a společnosti. Součástí procesu je vedení klientů programu k tomu, aby porozuměli důsledkům svého chování a převzali za své jednání zodpovědnost. Při tom jsou podporováni ke snaze o změnu a integraci do společnosti.¹⁰ „Program využívá principů kognitivně behaviorální teorie, která spočívá v popsání nežádoucích a naučení žádoucích způsobů chování a ve změně postojů a hodnocení, jež se nakonec promítne do rozhodování a výsledného jednání klienta v rizikových situacích“.¹¹

1.8.2 Cíl programu

Cílem tohoto programu je posílit silné stránky klientů, naučit je zvládat různá rizika v běžném životě bez konfliktů se zákonem. Dále je snahou programu snížit

---

¹⁰ Srov. Stručný popis [online]. In *Učební program – mladiství*. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici. [cit. 2009-02-19] Dostupné na WWW: <<http://www.spj.cz/index.php?page=14>>

¹¹ Stručný popis [online]. In *Učební program – mladiství*. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici. [cit. 2009-02-19] Dostupné na WWW: <<http://www.spj.cz/index.php?page=14>>

riziko recidivy a pomoci mladistvým pachatelům k jejich sociální integraci. Prostřednictvím strukturovaného programu, jednotlivých témat a cvičení se pro klienty vytváří prostor pro jejich přemýšlení o důsledcích spáchaného činu pro něj, oběť i společnost. Klienty program vede také k tomu aby označili rizikové situace, které vedly ke spáchání trestné činnosti a tím je eliminovali.¹²

1.8.3 Klienti programu

Probační program Mladiství je určen pro mladistvé pachatele násilných nebo majetkových trestných činů menší závažnosti, kteří svoji trestnou činnost páchají opakovaně. Další cílovou skupinu programu jsou klienti, kterým byl uložen probační program společně s dohledem probačního úředníka. Do programu jsou také zařazeni klienti, kteří se pro svoji účast na programu rozhodnou dobrovolně. Klienty také mohou být mladistvý pachatelé v ustavní péči.¹³

1.9 Probační program Romský mentor

1.9.1 Co je Romský mentor

Služba Mentor je speciální a individuální službou, která se snaží snížit rizika recidivy a sociálního vyloučení u romských klientů Probační a mediační služby ČR, kterým byl uložen alternativní trest nebo opatření. Tato speciální služba napomáhá k efektivnější práci s romskými klienty. Je nápomocna k posílení jejich právního vědomí a schopnosti si uvědomit závažnost situace, ve které se nacházejí, a k získání dovedností tuto situaci řešit a vyřešit.¹⁴

---

¹² Srov. Stručný popis [online]. In *Učební program – mladiství*. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici. [cit. 2009-02-19] Dostupné na WWW: <<http://www.spj.cz/index.php?page=14>>

¹³ Srov. Stručný popis [online]. In *Učební program – mladiství*. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici. [cit. 2009-02-19] Dostupné na WWW: <<http://www.spj.cz/index.php?page=14>>

¹⁴ Srov. Co je služba mentor. [online]. In *O službě mentor*. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici. [cit. 2009-02-19] Dostupné na WWW: <<http://www.mentoring.spj.cz/index.php?cnt=mnt>>

1.9.2 Cíl programu

Cílem programu je zvýšit pravděpodobnost, že příslušníci romské menšiny splní podmínky alternativního trestu nebo opatření a nebude jim muset být uložen trest odnětí svobody.¹⁵

1.9.3 Klienti programu

Služba Mentor je určen mladistvím pachatelům romské menšiny, kterým byl uložen alternativní trest či opatření (např. trest obecně prospěšných prací, podmíněné odsouzení s dohledem).¹⁶

1.10 Probační program Právo pro každý den

1.10.1 Co je Právo pro každý den

Tento probační program je programem o zákonech a lidských právech, ve kterém se aktivně zapojují všichni zúčastnění. Nerozvíjí jen právní znalosti, ale také i praktické dovednosti. Využívanou metodikou je Street Law – Právo pro každého, založený je na diskusi o problémech a na spolupráci metodiků a právníků. K efektivní a komunikace a k řešení konfliktů nenásilnou formou je proškolen každý z účastníků. Aby klienti respektovali a znali nejen svá, ale i práva ostatních, si v jednotlivých tématických blocích osvojí základy z rodinného, pracovního, trestního a občanského práva.¹⁷

1.10.2 Cíl programu

Cílem programu je pomoc mladým pachatelům, především prvopachatelům, kteří se dostali do střetu se zákonem. Pomoci jim získat potřebné sociální dovednosti a kompetence, díky kterým se vymaní z nepříznivých vlivů a sociálního vyloučení. Program klientům pomůže pochopit souvislosti a důsledky jejich jednání a chování na jejich dalším uplatnění ve společnosti a osobním i profesním

---

¹⁵ Srov. Co je služba mentor. [online]. In *O službě mentor*. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici. [cit. 2009-02-19] Dostupné na WWW:

<<http://www.mentoring.spj.cz/index.php?cnt=mnt>

¹⁶ Srov. Co je služba mentor. [online]. In *O službě mentor*. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici. [cit. 2009-02-19] Dostupné na WWW:

<<http://www.mentoring.spj.cz/index.php?cnt=mnt>

¹⁷ Srov. Právo pro každý den. [online]. In *Probační a resocializační program*. Praha: Partners Czech. [cit. 2009-02-23] Dostupné na WWW: <<http://www.probacniprogram.cz/index.htm>>

životě. Tímto by měl projekt přispět ke snížení rizika opakovanosti jejich trestné činnosti a zpětnému začlenění do společnosti.¹⁸

1.10.3 Klienti programu

Program je určen zejména pro mladistvé prvopachatele méně závažné trestné činnosti, majetkové i násilné. Jedním z měřítek zařazení klientů do programu je skutečnost, že trestná činnost byla spáchaná především z právní neznalosti.¹⁹

1.10.4 Průběh jednotlivé lekce probačního programu

Každá lekce je uvedena motivačními otázkami, které mají za úkol uvést mladistvého do problematiky dané lekce. Důraz je kladen na pochopení účastníků podstaty probíraných právních institutů a jejich působení v praxi.²⁰ Každá z lekcí probírá jiné téma, ale struktura lekce je stále stejná. Probíhá dle následující pravidel:²¹

- Seznámení s cílem lekce
- Seznámení s průběhem lekce
- Interaktivní strategie
- Reflexe

Celé znění jednoho tématu je přílohou práce č. 1.

1.10.5 Samotná realizace programu

Samotná realizace programu je utvořena tak, aby zohledňovala potřeby klientů. Mezi takové potřeby např. patří samotná možná účast na programu. Proto je program je realizován v takových časech, aby nezasahoval do školní, případně

---

¹⁸ Srov. Právo pro každý den. [online]. In *Probační a resocializační program*. Praha: Partners Czech. [cit 2009-02-23] Dostupné na WWW: <<http://www.probacniprogram.cz/index.htm>>

¹⁹ Srov. Kritéria pro výběr uchazečů. [online]. In *Kritéria pro výběr uchazečů*. Praha: Partners Czech. [cit. 2009-02-23] Dostupné na WWW: <http://www.probacniprogram.cz/p_kriteria.htm>

²⁰ Srov. Struktura. [online]. In *Vzdělávání-Street Law a průkopníci resocializace mladistvých*. Brno: Viairus. [cit. 2009-02-15] Dostupné na WWW: <<http://www.viairus.cz/index.php?p=msg&id=93>>

²¹ Srov. Kolektiv autorů, *Učebnice programu právo pro každý den*, Praha: Partners Czech, 2001, s.

pracovní povinnosti účastníků. Program je tématicky sestavován tak, aby navazoval na konkrétní provinění účastníků a na jejich vzdělání a věk.²²

Program je utvořen z jednotlivých tématických lekcí. Délka samotného programu se pohybuje mezi 38 – 42 hodinami přímé práce s mladistvým. Jednotlivé lekce probíhají na základě místních potřeb a podmínek, nejčastěji to bývá jednou až dvakrát týdně po 2 až 4 hodinách dle intenzity programu.²³

2 Účastníci probačního programu

Probační program je určen mladistvým pachatelům. Proto považuji za nezbytné a podstatné jednu celou kapitolu věnovat této cílové skupině. Tedy mladistvým. Kapitola začíná definicí konkrétní skupiny. Zabrousím do specifik mladistvých z hlediska páchaní trestné činnosti a rovněž, jaká opatření se mladistvým ukládají. Výchovná opatření rozeberu více, protože probační program je jedním z výchovných opatření a k této bakalářské práci se vztahuje.

2.1 Mladiství

Jedná se o pojem trestně právní. S tímto pojmem je spojen začátek trestní odpovědnosti za spáchané činy i zvláštnosti trestní odpovědnosti a trestního řízení proti mladistvým.²⁴ Doslovně mladistvého charakterizuje zákon č. 218/2003 Sb. jako toho, kdo *v době spáchaní provinění dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku.*²⁵ Náš právní systém operuje také s pojmy jako jsou osoba blízká věku mladistvého, mládež a dítě mladší patnácti let.

---

²² Srov. Jak probíhá probační program. [online]. In *Představujeme*. Dostupné na WWW: <<http://www.osnoviny.cz/probacni-program-pro-mladistve-prvopachatel-funguje-na-jihu-cech-jiz-rok-a-pul>>

²³ Srov. Jak probíhá probační program. [online]. In *Představujeme*. Dostupné na WWW: <<http://www.osnoviny.cz/probacni-program-pro-mladistve-prvopachatel-funguje-na-jihu-cech-jiz-rok-a-pul>>

²⁴ Srov. Šoukal, J. a kol. *Řízení a rozhodování v trestních věcech mladistvých*, s. 5.

²⁵ § 2., Zákon č. 218/2003 Sb., Zákon o soudnictví ve věcech mládeže

- Osoba blízká věku mladistvého je pojem používaný především v kriminologii a praxi. V trestním zákonu se používá jako polehčující okolnost při výměře trestu. Z časového hlediska je to vymezení mezi 18. a 19. rokem věku.²⁶
- Mládež jako pojem je spojován s různými věkovými kategoriemi. Podle statistiky kriminality Policie ČR je pod pojmem mládež uváděn věk do 18 let.²⁷ Tento pojem v sobě ale také skrývá dvě podskupiny a to jsou mladiství a děti mladší patnácti let.²⁸
- Dítě mladší patnácti let je dle zákona č. 218/2003 Sb. ten, kdo v době spáchání činu jinak trestného nedovršil patnáctý rok věku.²⁹

2.2 Specifika trestné činnosti dětí a mladistvých

Předmět útoku u mladistvých je určován jiným hodnotovým žebříčkem, než tomu bývá u dospělých. Kraus ve své knize také uvádí, že „*trestná činnost je převážně páchaná ve skupinách a organizovaně, kriminální činy jsou stále brutálnější, velmi často je kriminální činnost páchaná pod vlivem alkoholu, případně jiných návykových látek, které zvyšují agresivitu, mladiství pachatelé jednájí více pod vlivem emocí než rozumu*“.³⁰

2.3 Typické rysy a projevy trestné činnosti mladistvých

Jedním z hlavních typických rysů trestné činnosti je nedostatečné plánování přípravy trestného činu. Většina spáchaných trestných činů bez promyšlené dlouhodobější přípravy.

Například o tom svědčí:

- náhodné místo
- nevhodné nástroje, potřeby
- špatná volba času

²⁶ Srov. Šoukal, J. a kol. *Řízení a rozhodování v trestních věcech mladistvých*, s. 6.

²⁷ Srov. Zoubková, I. a kol. *Kriminalita mládeže*, s. 86.

²⁸ Srov. Kolektiv autorů. *Problémy trestního postihu mladistvých*, s. 17.

²⁹ Srov. § 2., Zákon č. 218/2003 Sb., Zákon o soudnictví ve věcech mládeže

³⁰ KRAUS, B. a kol. *Sociální patologie*, s. 70.

- nedokonalé zastření stop

Pro mladistvé je také velmi charakteristické, že mají potřebu pochlubit se svými činy na veřejnosti či ve společnosti svých vrstevníků, což mnohdy vede k jejich dopadení.³¹

2.3.1 Majetková či násilná kriminalita

I když v dnešní době stoupá brutalita trestných činů spáchaných mladistvými a člověk tím může právem usoudit, že násilná kriminalita převažuje přesto je násilná kriminalita desetkrát méně četnější než kriminalita majetková.

Jejími nejfrekventovanějšími typy jsou úmyslné ublížení na zdraví a loupež. Naprosto převažující formou kriminálního chování mládeže je tedy majetková trestná činnost.

Podle policejní evidence jsou to v posledních letech zejména:³²

- krádeže věcí z aut
- krádeže aut
- podvody
- krádeže kol
- vloupání do víkendových chat
- vloupání do bytů
- zpronevěra
- krádeže v bytech
- vloupání do obchodů
- vloupání do restaurací

(Řazeno od nejčtetnějších k méně čtetným trestným činům)

---

³¹ Srov. NOVOTNÝ, O. a kol. *Kriminologie*, s. 380.

³² Srov. MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*, s. 148.

2.3.2 Odpovědnost mladistvých za protiprávní činy

Odpovědnost za své činy musí přijmout každý. Ne jinak tomu musí být i u mladistvých.

Protiprávní čin zákon definuje jako provinění, trestný čin nebo čin jinak trestný. Trestný čin, kterého se dopustí mladistvý, nazývá zákonodárce proviněním. Jeho stupeň nebezpečnosti pro společnost je vyšší než malý.³³

Mezí, kterou trestní zákon používá jako kritérium pro určení trestní odpovědnosti, je věk patnácti let. Trestní odpovědnost začíná až dnem následujícím po dni patnáctých narozenin. Dovršení věku patnácti let znamená pouze nástup tzv. modifikované trestní odpovědnosti.

Pachatelem trestného činu může být pouze osoba, která je sociálně i biologicky dostatečně vyspělá, aby byla jednak rozpoznat nebezpečnost svého činu pro společnost (složka rozpoznávací), jednak ovládat své jednání (složka určovací).³⁴

2.3.3 Opatření ukládaná mladistvým

Snahou je vytvořit širokou škálu možností jak reagovat na jejich delikvenci a vytvořit tak podmínky pro potřebnou individualizaci řešení konkrétních případů. Prioritou je zájem na ochraně mladistvých před škodlivými vlivy, na vytvoření podmínek pro jejich zdravý sociální a duševní rozvoj, na obnově jejich jednáním narušených vztahů a dosažení toho, aby v budoucnu bylo co nejvíce omezeno páčání protiprávních činů.³⁵

2.4 Konkrétní opatření

Zákon č.218/2003 Sb. O Soudnictví ve věcech mládeže umožňuje uložit mladistvému za jeho spáchaný trestný čin pouze tato opatření:

- Výchovná
- Ochranná
- Trestní

---

³³ Srov. Kolektiv autorů. *Problémy trestního postihu mladistvých*, s. 17 – 18.

³⁴ Srov. Kolektiv autorů. *Problémy trestního postihu mladistvých*, s. 15.

³⁵ Srov. SCHELLOVÁ, I. *Právní postavení mladistvých*, s. 59 – 60.

Kombinace uložených opatření je možná. V praxi to pak znamená, že mladistvému může soud uložit jak výchovné tak ochranné opatření.

2.4.1 Druhy výchovných opatření

Mezi druhy výchovných opatření patří:

- Dohled probačního úředníka. Tímto dohledem se rozumí „*pravidelné sledování chování mladistvého v jeho rodině a způsobu výchovného působení rodičů na něj, kontrola dodržování uloženého probačního programu a výchovných povinností a omezení uložených mladistvému soudem pro mládež a v přípravném řízení státním zástupcem nebo vyplývajících ze zákona a jeho pozitivní vedení probačním úředníkem k životu v souladu se zákonem*“.³⁶
- Probační program. Definován v první kapitole práce.
- Výchovné povinnosti. Jsou jimi například bydlet s rodičem nebo jiným výchovných zástupcem, který je odpovědný za jeho výchovu. Dalším může být usilování o vyrovnání s poškozeným.³⁷
- Výchovná omezení. Jsou jimi například zákazy nestýkat se určitými osobami, neužívat návykové látky, nezdržovat se na určitém místě apod.³⁸
- Napomenutí s výstrahou. Myslí se tím, důrazné vytknutí protiprávnosti spáchaného činu. Soud mladistvého upozorní na konkrétní důsledky, jež mu hrozí podle zákona v případě, že by v budoucnu páchal další trestnou činnost.³⁹

2.4.2 Účel ukládání opatření

Účelem není jen předcházení páchaní další trestné činnosti či ochrana pachatele před škodlivými vlivy, ale jedním z hlavních účelů opatření je vytvoření podmínek pro jeho sociální a duševní rozvoj se zřetelem na jeho

³⁶ Odstavec 1., § 16., Zákon č. 218/2003 Sb., Zákon o soudnictví ve věcech mládež

³⁷ Srov. Odstavec 1., § 18., Zákon č. 218/2003 Sb., Zákon o soudnictví ve věcech mládeže

³⁸ Srov. Odstavec 1., § 19., Zákon č. 218/2003 Sb., Zákon o soudnictví ve věcech mládeže

³⁹ Srov. Odstavec 1., § 20., Zákon č. 218/2003 Sb., Zákon o soudnictví ve věcech mládeže

rozumový a mravní vývoj. Se souhlasem obviněného lze výchovné opatření uložit již v průběhu řízení nebo před rozhodnutím soudu.⁴⁰

3 Realizátoři probačních programů

Třetí kapitola bakalářské práce se zabývá realizátory probačních programů pro mladistvé. Jsou jimi Probační a mediační služba ČR, její pracovníci a další externí lektoři probačních programů pro mladistvé. Zprvu se práce bude zaobírat Probační a mediační službou ČR. Její definicí, klienty, cíli a posláním. Dále se bude zabývat otázkou samotných lektorů probačních programů pro mladistvé a specifikou romského mentora.

3.1 Probační a mediační služba ČR

Probační a mediační služba byla zřízena na základě zákona č. 257/2000 Sb., O probační a mediační službě, který nabyt účinnosti dne 1. ledna 2001. Její činností je práce nejen s pachateli trestných činů, ale i oběťmi trestných činů. Významně přispívá k naplňování trestní spravedlnosti.⁴¹ „*Pro soud i státní zastupitelství může PMS ČR získávat kvalitní informace o obviněném, navrhnout alternativní sankce a být zprostředkovatelem (mediátorem) při jejich realizaci*“.⁴² Spolupracuje s orgány činnými v trestní justici, kterými jsou soudy, Policie ČR a státní zastupitelství. Dále může spolupracovat s jinými sociálně-právními subjekty jako jsou např. školy, církve, azylové domy, sdružení na ochranu dětí.⁴³

V rámci trestního řízení její práce spočívá ve výkonu probace a poskytování mediace.

⁴⁰ Srov. Odstavec 1., § 9., Zákon č. 218/2003 Sb., Zákon o soudnictví ve věcech mládeže

⁴¹ Srov. MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J. *Sociální práce v praxi*, s. 283.

⁴² MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*, s. 165.

⁴³ Srov. tamtéž, s. 165.

- Probace – „organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným, kontrola výkonu trestů nespojených s odnětím svobody, včetně uložených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, dále individuální pomoc obviněnému a působení na něj, aby vedl řádný život, vyhověl soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám, a tím došlo k obnově narušených právních i společenských vztahů“.⁴⁴
- Mediace – „mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávanou v souvislosti s trestním řízením. Mediace lze provádět jen s výslovným souhlasem obviněného a poškozeného“.⁴⁵

3.1.1 Cílová skupina

Cílovou skupinou služby jsou osoby, které byly obviněny nebo odsouzeny za trestný čin a také osoby, které se staly obětí trestného činu. Klienty mohou být i mladistvý pachatelé, kteří se dopustili provinění nebo děti mladší 15 let jež se dopustily činu jinak trestného.⁴⁶

3.1.2 Probační pracovník

Úkolem probačních pracovníků je

- Shromažďování informací o obviněném
- Poskytování informací soudu
- Zajišťování výkonu obecně prospěšných prací
- Provádění narovnání mezi pachatelem a poškozeným
- Vykonávání probačního dohledu

⁴⁴ Odstavec 1., § 2., Zákon č. 257/2000 Sb., Zákon o Probační a mediační službě

⁴⁵ Odstavec 2., § 2., Zákon č. 257/2000 Sb., Zákon o Probační a mediační službě

⁴⁶ Srov. MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ P., KOLÁČKOVÁ, J. *Sociální práce v praxi*, s. 284.

Probačnímu úředníky jsou

- Probační úředník – „musí být bezúhonný a způsobilý k právním úkonům a musí mít vysokoškolské vzdělání v oblasti společenskovední získané ukončením studia v magisterském studijním programu a odbornou zkoušku, kterou mu středisko umožní vykonat po absolvování základního kvalifikačního vzdělání pro úředníky Probační a mediační služby“.⁴⁷
- Probační asistent – „bezúhonná fyzická osoba starší 21 let, která je způsobilá k právním úkonům a získala středoškolské vzdělání v oblasti společenskovední“.⁴⁸

3.1.3 Činnost, poslání a cíle Probační a mediační služby ČR

Činnost PMS vychází z restorativního pojetí justice. Zehr uvádí, že: „Restorativní justice dává přednost procesu založeném na spolupráci a účasti zainteresovaných stran a preferuje výsledky a řešení vycházející ze vzájemné dohody zúčastněných.“⁴⁹

Od začátku své činnosti PMS ČR usiluje o řešení sporů mezi obviněným a poškozeným a o urovnání konfliktů. Dále usiluje o obnovu respektu k právním normám ve spojitosti s trestním řízením. Nedělitelnou součástí poslání služby je prevence a snižování rizik opakování trestné činnosti. K naplnění trestní spravedlnosti přispívá vytvářením podmínek pro účinný výkon alternativních trestů.⁵⁰

PMS má stanovené tři základní cíle a její činnost směřuje k jejich naplnění.⁵¹

- **Integrace obviněného** – začlenění obviněného do společnosti bez dalšího porušování zákonů
- **Participace poškozeného** – snaha o zapojení poškozeného do procesu odškodnění, obnova jeho pocitu bezpečí, integrity a zpět navrácení víry v právní systém

⁴⁷ Odstavec 2., § 6., Zákon č. 257/2000 Sb., Zákon o Probační a mediační službě

⁴⁸ Odstavec 3., § 6., Zákon č. 257/2000 Sb., Zákon o Probační a mediační službě

⁴⁹ ZEHR, H. a kol. *Úvod do restorativní justice*, s. 19.

⁵⁰ Srov. MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*, s. 196 – 197.

⁵¹ Srov. MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J. *Sociální práce v praxi*, s. 286.

- **Ochrana společnosti** – řešením konfliktních a rizikových stavů spojených s trestním řízením a zajištěním uložených alternativních trestů a opatření přispívá PMS k ochraně společnosti

3.2 *Lektoři probačních programů*

Samotní lektoři hrají velmi důležitou roli v probačních programech. Jsou nedílnou součástí a bez jejich práce a úsilí by se probační programy těžko zrealizovaly. Každý program má svého speciálně vyškoleného lektora. Velmi specifický je Mentor, který zajišťuje probační program Romský mentor, kterým se bude práce v této kapitole více zabírat.

3.2.1 Lektor

Obecně se za lektora považuje ten, „*kdo se vědomě podílí na změnách přístupů, znalostí a dovedností. Učí lidi pracovat novým způsobem, dělat něco jinak*“.⁵² Za dobrého lektora se nepovažuje jen ten, kdo je schopný naučit účastníky novým věcem. Dobrý lektor musí zvládat více neméně důležitých úloh, kterými jsou motivace účastníků, naplnění cíle kurzu, naučit účastníky zvládat teorii v praxi, objektivně je hodnotit, poskytnout zpětnou vazbu a mnohé další podstatné úkoly.⁵³

3.2.2 Lektor probačního programu Učební program – Mladiství

Lektorem probačního programu Mladiství je odborník sociálních služeb, který musí být speciálně vyškolen pro vedení probačního programu. Školiteli jsou experti ze švýcarské probační služby kantonu v Curychu. Lektoři mají k dispozici manuál, který zajišťuje jednotnost poskytování toho typu probačního programu. Pravidelná supervize lektorů zajišťuje kvalitu a dodržování stanovených zásad programu.⁵⁴

⁵² ŠOFEROVÁ, I. *Lektorské finty*, s. 12.

⁵³ Srov. tamtéž, s. 12.

⁵⁴ Srov. Lektoři. [online]. In *Akreditované probační programy*. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici. [cit. 2009-02-26] Dostupné na WWW: <<http://www.spj.cz/index.php?page=28>>

3.2.3 Lektor probačního programu Romský mentor

Lektor, takzvaný Mentor tohoto programu je specifický tím, že je příslušník romské menšiny a má zájem pomáhat ostatním Romům, kteří spáchali trestný čin a jsou klienty Probační a mediační služby ČR. Mentorem se může stát každý dospělý člověk z romské komunity s čistým trestným rejstříkem minimálně po dobu 5 let. Práce mentora spočívá v navštěvování svých klientů v jejich domácím prostředí, snaží se je motivovat k plnění svých povinností spojených s výkonem alternativních trestů a informuje je o důsledcích v případě neplnění uloženého trestu. Vypomáhá klientům při komunikaci s úřady a s dokumentací tím spojenou. Zajímá se o klientovu sociální situaci, bydlení nebo i zaměstnání. Komunikuje s poskytovateli výkonu obecně prospěšných prací a pracovníkům PMS ČR pomáhá více se orientovat v romské komunitě. Romský mentor samozřejmě také musí absolvovat školení, které jej připraví na úspěšné vykonávání této velmi zajímavé a záslužné práce. Školení se skládá z teoretické a praktické části. V teoretické části se budoucí mentor seznámí s právním a sociálním minimem, naučí se zásadám práce mentora a komunikačním dovednostem. V praktické části jej čeká samotná práce s jedním nebo dvěma klienty.⁵⁵

3.2.4 Lektor probačního programu Právo pro každý den

Lektorem tohoto programu je osoba starší 20 let. Podmínkou je trestní bezúhonnost (výpis z rejstříku trestů, nesmí být starší 6 měsíců). Lektor musí mít vhodné osobnostní předpoklady a dobré komunikační dovednosti. Vyžadují se písemné reference alespoň od dvou nezávislých osob schopných objektivně posoudit uchazeče o lektorování.⁵⁶

---

⁵⁵ Srov. Co je služba mentor. [online]. In *O službě mentor*. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici. [cit. 2009-02-19] Dostupné na WWW: <<http://www.mentoring.spj.cz/index.php?cnt=mnt>>

⁵⁶ Srov. Požadavky na školitele. [online]. In *Školení školitelů*. Praha: Partners Czech. [cit. 2009-02-23] Dostupné na WWW: <http://www.probacniprogram.cz/s_pozadavky.htm>

Praktická část

4 Praktická část

4.1 Cíl praktické části

Cílem praktické části bakalářské práce je stanovení a následné ověření hypotéz. Svůj výzkum jsem začala kvalitativním předvýzkumem a použila jsem metody písemné ankety. Cílem předvýzkumu bylo vytvoření hypotéz vlastního výzkumu. Písemná anketa je přílohou č.2 této práce.

Z výsledků předvýzkumu byly vytvořeny následující hypotézy:

4.2 Stanovené hypotézy

Hypotéza č. 1

Financování probačních programů pro mladistvé v soudních okresech Jihočeského kraje je nedostatečné.

Zdůvodnění:

Vycházím z výsledků písemné ankety, kterou jsem použila v předvýzkumu kde respondenti anonymně odpovídají především o nedostatečném financování probačních programů pro mladistvé, proto se domnívám, že i rozhovor, který je stěžejní metodou praktické části bakalářské práce tuto domněnku potvrdí.

Hypotéza č. 2

Zájem mladistvých o probační programy pro mladistvé v soudních okresech Jihočeského kraje je nízký.

Zdůvodnění:

Vycházím z předpokladu, že mladiství obecně nemají vysoký zájem zapojovat se do jakýchkoliv aktivit, proto ani probační programy nebudou výjimkou. Domnívám se že, mladiství často ponechávají veškerou aktivitu na svém zákonném zástupci, popř. na právním zástupci a sami nevyvíjí snahu aktivně se zapojit do řešení trestní věci. Tuto hypotézu si takto stanovuji i oproti tomu, že respondenti v písemné anketě odpovídali o zájmu klientů o probační programy kladně.

4.3 Prostředí šetření

Základním prostředím mého předvýzkumu jsou střediska Probační a mediační služby ČR z celého soudního Jihočeského kraje.

Jsou jimi:

- Probační a mediační služba ČR středisko **České Budějovice**
- Probační a mediační služba ČR středisko **Český Krumlov**
- Probační a mediační služba ČR středisko **Jindřichův Hradec**
- Probační a mediační služba ČR středisko **Pelhřimov**
- Probační a mediační služba ČR středisko **Písek**
- Probační a mediační služba ČR středisko **Prachatice**
- Probační a mediační služba ČR středisko **Strakonice**
- Probační a mediační služba ČR středisko **Tábor**

Prostředím, kde byl realizován vlastní výzkum, byly již předem vybraná střediska Probační a mediační služby ČR ze soudního Jihočeského kraje.

Jsou jimi:

- Probační a mediační služba ČR středisko **České Budějovice**
- Probační a mediační služba ČR středisko **Prachatice**
- Probační a mediační služba ČR středisko **Strakonice**

Tato střediska byla vybrána účelově na základě kritéria, kterým je počet evidovaných klientů. Středisko PMS ČR České Budějovice je největším soudním okresem v Jihočeském kraji počtem nápadu případů. Středisko Strakonice je počtem nápadu případů průměrné. Středisko Prachatice se nalézá dle mého úsudku na opačné straně pomyslné škály než České Budějovice, tedy jsou nejmenší co do počtu nápadu případů v kraji.

Stručná charakteristika zařízení je v teoretické části práce. Pro úplné představení organizace doplním vazbu mezi PMS ČR a probačními programy pro mladistvé.

4.3.1 Role Probační a mediační služby ČR v probačních programech pro mladistvé

Pracovník PMS dohlíží nad výkonem probačních programů pro mladistvé. Dohledem je pověřen soudem pro mládež a v přípravném řízení státním zástupcem. O ukončení probačního programů a jeho výsledku podává probační pracovník zprávu soudu pro mládež nebo státnímu zástupci, který probační program pro mladistvé uložil.⁵⁷

Probační a mediační služba se sama snaží vytvořit fungující specializované probační programy pro mladistvé, které ověřuje jako pilotní programy.⁵⁸ „Příkladem takového probačního programu pro mladistvé je program zaměřený na posílení právního vědomí mladistvých, který byl v letech 2003-2004 realizován PMS ve spolupráci s nestátní organizací Partners Czech pod názvem „Právo pro každý den“.⁵⁹

---

⁵⁷ Srov. Odstavec 4., 5., § 17., Zákon č. 218/2003 Sb., O soudnictví ve věcech mládeže

⁵⁸ Srov. MATOUŠEK, O. KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J. *Sociální práce v praxi*, s. 294.

⁵⁹ Tamtéž, s. 294.

4.4 *Metody a techniky sběru dat*

4.4.1 **Písemná anketa:**

Popis metody:

Písemná anketa je nenáročnou metodou z hlediska vyhodnocování získaných dat a informací. V tomto případě byla zvolena i pro její nenáročné vyplnění z hlediska časového. Vytvořená anketa byla anonymního charakteru. Písemná anketa byla využita jako jedna z metod předvýzkumu.

4.4.2 **Škálování:**

Popis metody:

Škála je nástroj, který umožňuje zjistit míru vlastnosti jevu nebo jeho intenzitu. Respondent vyjádří své hodnocení tím, určí polohu na škále. Na škále se mohou posuzovat věci i lidi. Většinou se to děje formou dotazníku.⁶⁰ (V případě tohoto výzkumu šlo o písemnou anketu)

Posuzovací škály mají běžně lichý počet stupňů. Tím se vytváří symetrická škála. Počet stupňů ovlivňuje jemnost posuzování. Počet stupňů závisí i na cíli posuzování, tj. na tom, k čemu má posuzování sloužit a co se má posuzováním zjistit.⁶¹

4.4.3 **Rozhovor:**

Popis techniky:

Rozhovor je technika, která je označena jako dotazovací. Opírá se o výpovědi respondentů.

Při osobním dotazování jde o interakci mezi tazatelem a dotazovaným, kde se tazatel snaží získat informace od dotazovaného. Základním pravidlem je dotazovat se jen na to, co nelze jiným způsobem změřit, zjistit, spočítat. Kde jde o zjištění zkušeností objektivních, je tato technika nevhodná a málo přesná.

---

⁶⁰ Srov. GAVORA, P. *Výzkumné metody v pedagogice*, s. 42.

⁶¹ Srov. Tamtéž, s. 42.

K hlavním výhodám osobního dotazování patří, že umožňuje získat informace hlubšího a širšího zaměření o kvalitativně různorodých skutečnostech a ty jsou pak porovnatelné.⁶²

4.4.4 Práce s dokumenty:

Popis metody:

Analýza skutečnosti věcné povahy, které jsou produktem lidské činnosti, je velmi významným zdrojem informací sociálně psychologického výzkumu. Opírá se o hmatatelné výsledky činnosti člověka. Opírá se o objektivní danosti, a to v podobě produktů neverbální i verbální povahy.⁶³

---

⁶² Srov. SURYNEK, A. *Základy metodologického výzkumu*, s. 37.

⁶³ Srov. SURYNEK A. *Základy metodologického výzkumu*, s.42.

4.5 Výzkumný vzorek a výzkumné pole

Anketní šetření bylo realizováno ve všech střediscích Probační a mediační služby ČR soudního Jihočeského kraje. Respondenty byly pracovníci jednotlivých středisek. Celkový počet oslovených středisek bylo osm.

	Výchozí (rozdaný) počet anket	Konečný (vyplněný) počet anket
ČESKÉ BUDĚJOVICE	1	1
ČESKÝ KRUMLOV	1	1
JINDŘICHŮV HRADEC	1	1
PELHŘIMOV	1	1
PÍSEK	1	1
PRACHATICE	1	1
STRAKONICE	1	1
TÁBOR	1	1
CELKEM	8	8

Tabulka č.1 Celkový počet poslaných a vrácených anket

Výběr respondentů byl účelový. Základní proměnou byla zkušenost pracovníků Probační a mediační služby ČR s probačními programy pro mladistvé.

4.6 Předvýzkum

Pro předvýzkum jsem se rozhodla především proto, že jsem neměla žádnou osobní zkušenost s danou problematikou. Předvýzkum byl pro mne stěžejní z důvodu nadefinování si hypotéz. V rámci předvýzkumu jsem zjistila, že technika rozhovoru bude pro účel tohoto nejadekvátnější metodou samotného výzkumu.

Technika písemné ankety pro předvýzkum se mi zdála nejvhodnější. Tato technika není příliš náročná pro vyplnění a při tom nejvíce vystihuje zvolené téma. Nenáročnou techniku jsem vybrala zcela záměrně z důvodu vlastní zkušenosti z působení na PMS ČR, kde jsem byla opakovaně svědkem, kdy přicházelo velké množství dlouhých a časově náročných dotazníků, které pracovníci pro svoji vytíženost nebyli schopni vyplňovat.

Pro správné určení hypotéz bylo pro mne nezbytné, aby všechna oslovená střediska zodpověděla na mé otázky. Z tohoto důvodu jsem použila časově nenáročnou techniku písemné ankety s většinou uzavřených otázek.

4.6.1 Realizace předvýzkumu

Písemná anketa je technika k získávání informací o zkoumaném problému. Zvolila jsem především uzavřené otázky. O vyplnění jsem požádala prostřednictvím prvotního telefonátu na jednotlivá střediska PMS ČR a následným posláním písemné ankety pomocí e-mailu celkem 8 probačních pracovníků ze všech středisek PMS ČR soudního Jihočeského kraje.

Písemnou anketu vyplnili všichni z dotázaných. Během vyplňování nenastaly žádné technické problémy, např. vyplnění pouze části písemné ankety. Vyplnění této ankety vedlo ke stanovení hypotéz.

4.6.2 Vyhodnocení předvýzkumu

Analýza písemné ankety

Otázky:

1. Jsou ve Vašem soudním okrese realizovány probační programy pro mladistvé?

OTÁZKA Č. 1.	
ANO	8
NE	0
JINÁ ODPOVĚĎ	0

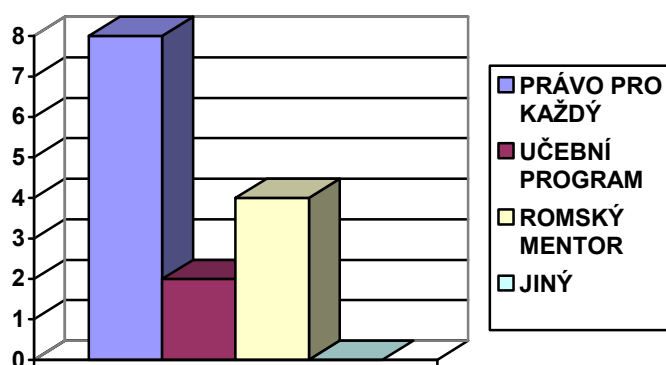
Tabulka č.2., Písemná anketa, otázka č.1

100% respondentů, kteří vyplnili anketu uvádí, tu skutečnost, že jsou v jejich soudním okrese realizovány probační programy pro mladistvé

2. Jaké program jsou u Vás realizovány?

OTÁZKA Č. 2.	
PRÁVO PRO KAŽDÝ DEN	8
UČEBNÍ PROGRAM	2
ROMSKÝ MENTOR	4
JINÝ	0

Tabulka č.3., Písemná anketa, otázka č. 2

Graf č. 1., Písemná anketa -otázka č. 2

Tato tabulka ukazuje jaké programy jsou realizovány v jednotlivých soudních okresech Jihočeského kraje. Probační program Právo pro každý den je realizován v každém soudním okrese. Romský mentor ve čtyřech a Učební program Mladiství pouze ve dvou. Jiný probační program neoznačil žádný z respondentů.

3. Kolik z evidovaných mladistvých se zúčastnilo jednotlivých probačních programů v roce 2007 a 2008?

OTÁZKA Č. 3.	
2007	93
2008	98

Tabulka č.4., Písemná anketa, otázka č. 3

Na této tabulce je vidět kolik mladistvých prošlo probačními programy v celém Jihočeském kraji. V roce 2007 to bylo 93 mladistvých a 98 mladistvých v roce 2008.

4. Do probačního programu docházejí

OTÁZKA Č. 4.	
POUZE CHLAPCI	1
PŘEVÁŽNĚ CHLAPCI	7
STEJNÝ POČET DÍVEK A CHLAPCŮ	0
PŘEVÁŽNĚ DÍVKY	0
POUZE DÍVKY	0

Tabulka č.5., Písemná anketa, otázka č. 4

Téměř ve všech soudních okresech Jihočeského kraje převažují chlapci jako účastníci probačních programů. Jeden z respondentů odpověděl, že do probačních programů v jejich soudním okrese byli zapojeni vždy jen chlapci.

5. Uveďte na stupnici 1 – 5 jaký je zájem klientů o probační programy

(1 – minimálně a 5 – maximálně)

OTÁZKA Č. 5.	
OZNAČNÍ NA ŠKÁLE	POČET
1	2
2	0
3	1
4	0
5	5

Tabulka č.6., Písemná anketa, otázka č. 5

Tato otázka má charakter škály. Stupnice zájmu byla pěti respondenty z celkového počtu osm respondentů vyplněna na stupni č.5., jedním respondentem na stupni č.3 a dvěma respondenty na stupni č.1 Z procentuálního hlediska 62,5% respondentů hodnotí zájem klientů o probační programy jako vysoký, 12,5% z respondentů hodnotí zájem jako průměrný a 25% respondentů jako velmi nízký.

6. Uveďte na stupnici 1 – 5 jaká je ochota ze strany OČTŘ zrealizovat probační program

(1 - minimálně a 5 – maximálně)

OTÁZKA Č. 6.	
OZNAČNÍ NA ŠKÁLE	POČET
1	2
2	0
3	3
4	0
5	3

Tabulka č.7., Písemná anketa, otázka č. 6

Tato otázka má charakter škály. Stupnice ochoty byla třemi respondenty z celkového počtu osm respondentů vyplněna na stupni č.5, třemi respondenty na

stupni č.3 a dvěma respondenty na stupni č.2. Z procentuálního hlediska 37,5% respondentů hodnotí ochotu ze strany OČTŘ jako vysokou, 37,5% respondentů jako průměrnou a 25% respondentů hodnotí ochotu jako spíše nízkou.

**7. Uved'te na stupnici 1 – 5 jak je zajištěno financování probačních programů
(1 – minimálně a 5 – maximálně)**

OTÁZKA Č. 7.	
OZNAČNÍ NA ŠKÁLE	POČET
1	6
2	0
3	0
4	2
5	0

Tabulka č.8., Písemná anketa, otázka č. 7

Tato otázka má charakter škály. Stupnice zajištěnosti byla šesti respondenty z celkového počtu osm respondentů vyplněna na stupni č.1 a dvěma respondenty na stupni č.4. Z procentuálního hlediska 75% respondentů hodnotí zajištění financování probačních programů jako velmi nízké a 25% respondentů hodnotí zajištění financování jako spíše vysoké.

8. Na stupnici 1 – 5 uveďte jak je dostatečně nebo nedostatečně zajištěn počet lektorů oprávněných k realizaci probačních programů

(1 – minimálně a 5 – maximálně)

OTÁZKA Č. 8.	
OZNAČNÍ NA ŠKÁLE	POČET
1	1
2	0
3	0
4	0
5	7

Tabulka č.9., Písemná anketa, otázka č.8

Tato otázka má charakter škály. Stupnice zajištěnosti byla sedmi respondenty z celkového počtu osm respondentů vyplněna na stupni č.5 a jedním respondentem na stupni č.1. Z procentuálního hlediska 87,5% respondentů hodnotí zajištěný počet lektorů oprávněných k realizaci probačního programu jako velmi vysoký a 12,5% respondentů jako velmi nízký.

9. Na stupnici 1 – 5 uveďte dostupnost prostor vhodných k realizaci probačních programů

(1 – minimálně a 5 – maximálně)

OTÁZKA Č. 9.	
OZNAČNÍ NA ŠKÁLE	POČET
1	0
2	0
3	1
4	0
5	7

Tabulka č.10, Písemná anketa, otázka č. 9

Tato otázka má charakter škály. Stupnice dostupnosti byla sedmi respondenty z celkového počtu osm respondentů vyplněna na stupni č.5 a jedním respondentem na stupni č.3. Z procentuálního hlediska 87,5% respondentů hodnotí dostupnost prostor jako velmi vysokou a 12,5% jako průměrnou.

10. Co spatřujete jako největší problém v realizaci probačních programů?

OTÁZKA Č. 10.	
DOSTUPNOST	1
NEDOSTATEČNÁ NABÍDKA	1
NESYSTÉMOVOST FINANČNÍHO ZAJIŠTĚNÍ	6
NEZÁJEM OČTŘ	1
NEZÁJEM RODIČŮ	1
NEDOSTATEK VHODNÝCH KLIENTŮ	2
BĚH VŠECH PROGRAMŮ NAJEDNOU	1

Tabulka č.11., Písemná anketa, otázka č.10

Cílem této otázky bylo zjistit co se jeví jako největší problém při realizaci probačních programů. Je patrné, že respondenti vidí jako největší problém financování probačních programů.

4.7 Realizace výzkumu

Samotná realizace výzkumu byla provedena formou rozhovoru. Tato metoda se mi jevila jako nejvhodnější pro získání největšího počtu dat. Kostra polostandardizovaného rozhovoru je přiložena v příloze. Rozhovor s jednotlivými dotazovanými respondenty trval zhruba půl hodiny. Dotazovanými byli opět pracovníci Probační a mediační služby ČR ze středisek České Budějovice, Prachatic a Strakonice. Dva z dotazovaných respondentů mají vlastní zkušenost s realizací a vedením probačních programů pro mladistvé. Třetí respondent, který sám probační program pro mladistvé nevedl, ale ze své praxe jako probační pracovník určité zkušenosti s těmito programy má, byl zvolen záměrně pro kontrast odpovědí.

Pouze stěžejní otázky z polostandardizovaného rozhovoru, které se opírají a odpovídají na hypotézy zde uvádím. Pro větší přehlednost a lepší vyhodnocení otázky s odpověďmi uvedu velmi stručně a v tabulkách. Celé znění rozhovoru je přílohou č. 3.

Stěžejní otázky

1. Jaký je poměr mezi klienty, kteří mají probační program nařízený soudem nebo jej absolvují dobrovolně?

ODPOVĚĎ Č.1	Poměr je vyvážený
ODPOVĚĎ Č.2	Pouze dobrovolně
ODPOVĚĎ Č.3	Více dobrovolně

Tabulka č.12., Rozhovor, otázka č. 9

2. Absolvují u Vás klienti probační program již v přípravné fázi trestního řízení? Jaký je poměr mezi klienty, kteří jsou v přípravném nebo vykonávacím řízení?

ODPOVĚĎ Č.1	Poměr je vyvážený
ODPOVĚĎ Č.2	Klient v přípravném řízení převažují
ODPOVĚĎ Č.3	Klient program absolvují pouze v přípravném řízení

Tabulka č.13., Rozhovor, otázka č.10

3. Kolik klientů se v průměru účastní jednoho programu? Je tento počet vhodný?

ODPOVĚĎ Č.1	7 klientů – počet 7 je optimální
ODPOVĚĎ Č.2	7 – 10 klientů – vhodný počet je 10
ODPOVĚĎ Č.3	10 – 15 klientů – vhodný počet je 10

Tabulka č.14., Rozhovor, otázka č. 11

4. Stalo se Vám, že i po úspěšném absolvování probačního programu se tentýž klient opětovně objevil ve Vaší evidenci?

ODPOVĚĎ Č.1	Ano, ale velmi zřídka
ODPOVĚĎ Č.2	Ano, ale velmi zřídka
ODPOVĚĎ Č.3	Ne

Tabulka č.15., Rozhovor, otázka č. 17

5. Kdo určuje pravidla při realizaci probačního programu? Jsou tato pravidla dodržována?

ODPOVĚĎ Č.1	Lektor s klienty + daná pravidla programem, jsou dodržována
ODPOVĚĎ Č.2	Lektor s klienty + daná pravidla programem, jsou dodržována
ODPOVĚĎ Č.3	Lektor s klienty + daná pravidla programem, jsou dodržována

Tabulka č.16., Rozhovor, otázka č. 18

6. Kdo financuje probační programy? Jsou tyto finanční prostředky dostačující?

ODPOVĚĎ Č.1	Fondy, kraj, Ministerstvo spravedlnosti, EU; financování je nedostatečné a nejisté
ODPOVĚĎ Č.2	Financování z grantů, financování je nedostatečné a nejisté
ODPOVĚĎ Č.3	Financování z grantů, financování je nedostatečné a nejisté

Tabulka č.17., Rozhovor, otázka č. 20

7. Co Vy vidíte jako největší překážku pro realizaci probačních programů?

ODPOVĚĎ Č.1	Despekt OČTŘ a nejisté financování
ODPOVĚĎ Č.2	Nedostatek vhodných klientů, utváření skupiny, nedostatek financování
ODPOVĚĎ Č.3	Financování, nezaškolenost pracovníků PMS ČR, výběr klientů z psychologického hlediska, odhad vhodnosti a účinnosti programů pro klienty, včasná intervence

Tabulka č.18., Rozhovor, otázka č. 21

Slovní interpretace rozhovoru

Rozhovor byl stěžejní metodou výzkumu. Pro vyhodnocení této metody bylo použito prostého přehledu a četnosti odpovědí. Prostřednictvím odpovědí se ukázalo:

- Obtížemi při realizaci probačního programu pro mladistvé je v největší míře utvoření skupiny
- Mladistvý absolvují probační program převážně dobrovolně
- Mladistvý převážně absolvují probační program převážně přípravném řízení, což značí o jejich dobrovolnosti
- Počet klientů v jednotlivém programu se pohybuje v průměrném počtu 10
- Po absolvování programu se někteří klienti opětovně objevují v evidenci PMS ČR, ale zřídka kdy
- Určená pravidla průběhu probačního programu pro mladistvé jsou dodržována
- Financování probačních programů je značně nedostatečné a nejisté. Hlavní finanční prostředky pocházejí z grantů
- Největší překážkou pro realizaci probačního programu pro mladistvé jsou již zmiňované finance. Dále dotazování uváděli jako překážky despekt OČTŘ, nedostatek vhodných klientů, utváření skupin, nezaškolenost pracovníků PMS ČR, výběr klientů z psychologického hlediska, odhad vhodnosti a účinnosti programů pro klienty, včasná intervence

4.7.1 Statistika probačního programu „Právo pro každý den“

Pro přehled a úplnost uvádím statistiku probačního programu Právo pro každý den, která uvádí data z roku 2007. Statistiku poskytlo Centrum sociálních služeb – projektové pracoviště Informačního centra občanského sektoru Český Krumlov. Statistika je pouze k probačnímu programu Právo pro každý, který je realizován v každém soudním okrese Jihočeského kraje. Uvedená statistika je za okresy České Budějovice, Český Krumlov, Strakonice, Prachatice, Jindřichův Hradec, Pelhřimov.

PP V ROCE 2007	
	POČET
DÍVKY	10
CHLAPCI	86
CELKEM	96

Tabulka č.19., Statistika

PP V ROCE 2007	
	POČET
MLADISTVÍ	86
DĚTI DO 15-TI LET	9
STARŠÍ 18-TI LET	1

Tabulka č.20., Statistika

PP V ROCE 2007	
	POČET
Z ROZHODNUTÍ OS, OSZ	38
OSTATNÍ	58

Tabulka č.21., Statistika

PP V ROCE 2007	
	POČET
PŘÍPRAVNÍ ŘÍZENÍ	45
VYKONÁVACÍ ŘÍZENÍ	51

Tabulka č.22., Statistika

PP V ROCE 2007	
	POČET
ÚSPĚŠNĚ UKONČILI	81
NENASTOUPILI	3
PŘEKROČILI ABSENCI	9
PORUŠENÍ PRAVIDEL	2
JINÝ DŮVOD	1

Tabulka č.23., Statistika

4.7.2 Výše finančních dotací Ministerstva spravedlnosti ČR za rok 2008

Hodnotící komise jmenovaná ředitelem PMS ČR posoudila žádosti v rámci dotačního řízení v souladu s Metodikou ministerstva spravedlnosti ČR pro poskytování finančních prostředků ze státního rozpočtu ČR nestátním neziskovým subjektům realizujícím probační programy pro mladistvé.

Akreditační a dotační komise navrhla a schválila dotační příspěvek pro rok 2008 ve výši 2 mil. Kč. Návrhy na rozdělení jsou uvedeny v následující tabulce:

Návrh finanční podpory jednotlivým projektům schválený přítomnými členy Akreditační a dotační komise:

Číslo žádosti	Předkladatel	Název akreditovaného probačního programu	Požadovaná částka v Kč	Navržená částka dotace v Kč
1.	Sdružení Podané ruce, o.s., Brno-město	Jinou cestou	270.000,-	73.500,-
2.	Občanské sdružení Změna, Písečná 55	Právo pro každý den	295.060,-	147.000,-
3.	Farní sbor slezské církve evangelické, a.v. v Třinci	Probační program „Šance“	140.000,-	72.000,-
4.	White Light I., o.s., Ústí n. Labem	ŠANCE 06	300.000,-	100.000,-
5.	Cesta integrace o.s., Říčany	Právo pro každý den	75.600,-	45.000,-
6.	Mgr. Monika Novotná, Česká Ves	Právo pro každý den	59.000,-	42.000,-
7.	Armáda spásy v ČR, Praha 5	Krok za krokem	49.000,-	30.000,-
8.	Střed o.s., Třebíč	Šance ve STŘEDU	254.200,-	90.000,-

9.	RENARKON, o.p.s., Ostrava	Probační program pro mladistvé v konfliktu se zákonem, který má souvislost s užíváním návykových látek	75.000,-	40.000,-
10.	Pontis Šumperk, o.p.s.,	Právo pro každý den	113.000,-	80.000,-
11.	Farní charita Rumburk	„Začínám znovu“	167.148,-	77.000,-
12.	Diecézní charita Brno, Oblastní charita Třebíč	Probační program MOST	96.600,-	96.000,-
13.	Diecézní charita Brno, Oblastní charita Jihlava	Právo pro každý den	99.000,-	31.500,-
14.	Dům křesťanské pomoci Bethel. o.s., Litoměřice	Cesta bez mříží	272.720,-	92.500,-
15.	Informační centrum občanského sektoru Český Krumlov, o.s. (ICOS)	Právo pro každý den	155.000,-	93.000,-
16.	Člověk člověku, o.s., Praha	„Sebeúcta – Řekni to přímo“	156.576,-	75.000,-
17.	Člověk v tísní, o.p.s., Praha	Právo pro každý den	148.000,-	80.000,-
18.	Občanské sdružení Krok, Kyjov	Probační resocializační program Krok za krokem	412.000,-	125.000,-
20.	Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o.s., Praha	Učební program – mladiství 2008	488.460,-	131.000,-
21.	SKP centrum, o.s., Pardubice	Probační program Přejítodné zaměstnání	39.030,-	30.000,-
23.	Salesiánský klub mládeže Rumburk	Právo pro každý den	58.780,-	58.000,-
24.	Akademie J.A.Komenského, o.s. Česká Lípa	Právo pro každý den	141.950,-	79.500,-

25.	PhDr. Pavel Pokorný, Olomouc	Probační program rozvoje sociálně psychologických dovedností	70.000,-	70.000,-
26.	REP, o.s.Bílá, Chvalčovice	Program resocializace mladých obviněných nebo odsouzených	381.774,-	90.000,-
27.	Proxima Sociále, o.s., Praha	Probační program KC Krok	189.000,-	80.000,-
28.	Arkáda – sociálně psychologické centrum, o.s., Písek	Probační program PRÁVO VOLBY	94.047,-	72.000,-
	Celkem			2.000.000,-

Tabulka č.24, finanční podpora

4.8 Diskuse

Praktickou část jsem začala předvýzkumem, díky kterému jsem si stanovila hypotézy. K předvýzkumu jsem použila metodu písemné ankety, která se skládala z uzavřených a jedné otevřené otázky a taktéž jsem využila metodu škálování. Vyplněných písemných anket bylo celkem osm. Což kopíruje počet soudních okresů v soudním Jihočeském kraji. Ankety vyplňovali pracovníci PMS ČR. Vyplněné ankety se mi vrátily všechny. S anketami a následným vyhodnocováním nebyly žádné problémy, např. vyplněná anketa z poloviny.

Po stanovení hypotéz jsem vytvořila otázky k polostandardizovanému rozhovoru, který posloužil jako technika k samotnému výzkumu. Využila jsem také interní dokumenty (statistiky). Rozhovor jsem vedla s třemi pracovníky PMS ČR z Českých Budějovic, Prachatic a Strakonice.

Vertifikace hypotéz

Hypotéza č. 1

Financování probačních programů pro mladistvé v soudních okresech Jihočeského kraje je nedostatečné.

Na základě sebraných dat jsem dospěla k závěru, že hypotéza č. 1 **se potvrdila**.

Tuto hypotézu jsem stanovila dle předvýzkumu z písemné ankety. Ověřila jsem ji za pomoci rozhovoru a dle výše ročních dotací Ministerstva spravedlnosti. Dotace činí částku 2 miliony pro celou republiku. Výše požadované dotace jednotlivými sdruženími na realizaci probačních programů není splněná. V písemné anketě a rozhovoru respondenti uváděli jako největší nedostatek probačních programů financování.

Jako jednu z možností, která by mohla napomoci ke zlepšení financování probačních programů navrhuji uzákonění financování, tak jako jsou probační programy ustanoveny v zákoně. Financování by tak automaticky bylo ze státního rozpočtu. Tato legislativní změna by přinesla zajisté velkou úsporu času pro samotné realizátory programu a ti by se pak mohli intenzivněji věnovat samotnému obsahu programu. Jsem si však vědoma, že tato na první pohled drobná změna vyžaduje velké úsilí všech zapojených stran do probačních programů.

Hypotéza č. 2

Zájem mladistvých o probační programy pro mladistvé v soudních okresech Jihočeského kraje je nízký.

Na základě provedeného rozhovoru a dle statistik se tato hypotéza **nepotvrdila**.

Tato hypotéza byla stanovena na základě domněnky, že většina mladých lidí nemívá zájem o jakékoliv „dobrovolné“ aktivity. Hypotéza se vyvrátila na základě rozhovoru a statistiky poskytnuté Centrem sociálních služeb Český Krumlov.

Závěr

Probační programy pro mladistvé jsou poměrně novým a ne zcela známým široké veřejnosti opárením, které si zaslouží dostatečně vysokou míru pozornosti. Z tohoto prostého důvodu jsem se rozhodla napsat bakalářskou práci na toto nevšední téma.

O probačních programech se obecně bohužel v naší literatuře dočteme jen velmi málo. Právě proto bylo cílem práce stanoveny sumarizování základních a nejdůležitějších informací z dostupných zdrojů. Tento konkrétní cíl byl naplňován především v teoretické části této práce. Stěžejním tématem byl popis jednotlivých probačních programů, realizovaných v soudním Jihočeském kraji.

Pro rozvinutí této bakalářské práce, popřípadě pro její pokračování, navrhuji zaměřit pozornost na jednotlivé probační programy a rozvést je do větší hloubky. V této práci tak není učiněno, neboť to nebyl stanovený cíl.

Praktická část práce se zabývá realizací všech uskutečněných a probíhajících probačních programů v soudním Jihočeském kraji.

Pro stanovení hypotéz byla použita metoda písemné ankety. Samotná realizace výzkumu byla uskutečněna pomocí rozhovoru a studiem dostupných statistických dat. Byly stanoveny dvě hypotézy. Hypotéza číslo jedna, která předpokládala, že financování probačních programů je nedostačující, se potvrdila. Druhá hypotéza, zjišťující míru zájmu mladistvých o probační programy, je z pohledu realizátorů programů vysoká, tudíž se nepotvrdila.

Pro další rozvinutí výzkumu na dané téma navrhuji výzkum, zaměřený na samotné účastníky programu. Výzkum by se mohl týkat jejich zájmu, spokojenosti a získaných informací a jejich schopností převést je do praktického života.

Použité zdroje

Monografie:

- 1) GAVORA, P. *Výzkumné metody v pedagogice*. Brno: Paido, 1996. ISBN 80-85931-15-X.
- 2) Kolektiv autorů. *Problémy trestního postihu mladistvých*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2003. ISBN 80-244-0793-0.
- 3) Kolektiv autorů. *Učebnice programu právo pro každý den*. Praha: PartnersCzech, 2001. ISBN 80-238-7914-6.
- 4) KRAUS, B., HRONCOVÁ, J. et al. *Sociální patologie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. ISBN 978-80-7041-896-3.
- 5) MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha: PORTÁL, 2003. ISBN 80-7178-549-0.
- 6) MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X.
- 7) MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. aktual. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-771-X.
- 8) NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. et al. *Kriminologie*. 2. přeprac. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2004. ISBN 80-7357-026-2.
- 9) SCHELLOVÁ, I. *Právní postavení mladistvých*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. ISBN 80-86432-82-3.
- 10) SURYNEK, A. et al. *Základy sociologického výzkumu*. Praha: Management Press, 2001. ISBN 80-7261-038-4.
- 11) ŠOFEROVÁ, J. *Lektorské finty*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2483-6.
- 12) ŠOUKAL, J., DRÁPAL, D., LUKOVSKÝ, Z. *Řízení a rozhodování v trestních věcech mladistvých*. Praha: IFEC, 2000. ISBN 80-86412-05-9.
- 13) ZEHR, H., HOSMANOVÁ, L., OUŘEDNÍČKOVÁ, L. *Úvod do restorativní justice*. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2003. ISBN 80-902998-1-4.

- 14) ZOUBKOVÁ, I., NIKL, J., ČERNÍKOVÁ, V. *Kriminalita mládeže*. Praha: Policejní akademie ČR, 2001. ISBN 80-7251-070-3.

Časopisecké statě:

HYKOVÁ, K., JÍCHOVÁ D. První zkušenosti s probačními programy na jihu Čech. *České vězeňství*, 2006, roč. , č. 2, s. 19. ISSN 1213-9297.

Elektronické dokumenty:

- 1) Standardy [online]. In *Probační programy pro mladistvé*. Praha. Probační a mediační služba [cit.2009-02-17] Dostupné na WWW: <http://www.pmscr.cz/script/index.php?id_nad=57>
- 2) Stručný popis [online]. In *Učební program – mladiství*. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici [cit.2009-02-19] Dostupné na WWW: <<http://www.spj.cz/index.php?page=14>>
- 3) Co je služba mentor [online]. In *O službě mentor*. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici [cit.2009-02-19] Dostupné na WWW: <<http://www.mentoring.spj.cz/index.php?cnt=mnt>>
- 4) Právo pro každý den [online]. In *Probační a resocializační program*. Praha: Partners Czech [cit.2009-02-23] Dostupné na WWW: <<http://www.probacniprogram.cz/index.htm>>
- 5) Kritéria pro výběr uchazečů [online]. In *Kritéria pro výběr uchazečů*. Praha: Partners Czech [cit.2009-02-23-] Dostupné na WWW: <http://www.probacniprogram.cz/p_kriteria.htm>

- 6) Jak probační program probíhá [online]. In *Představujeme*. [cit.2009-02-26]
Dostupné na WWW: <<http://www.osnoviny.cz/probacni-program-pro-mladistve-prvopachatele-funguje-na-jihu-cech-jiz-rok-a-pul>>
- 7) Lektoři [online]. In *Akreditované probační programy*. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici [cit.2008-02-26] Dostupné na WWW: <<http://www.spj.cz/index.php?page=28>>
- 8) Požadavky na školitele [online]. In *Školení školitelů*. Praha: Partners Czech [cit.2009-02-23] Dostupné na WWW: <http://www.probacniprogram.cz/s_pozadavky.htm>
- 9) Struktura [online]. In *Vzdělávání – Street Law a průkopníci resocializace mladistvých*. Brno: Viaiuris [cit.2009-02-15] Dostupné na WWW: <<http://www.viaiuris.cz/index.php?p=msg&id=93>>

Právní přepisy:

- 1) Zákon číslo 218/2003 Sb., O soudnictví ve věcech mládeže.
- 2) Zákon číslo 257/2000 Sb., O probační a mediační službě.

Seznam zkratk

PMS – Probační a mediační služba ČR

Seznam příloh

Příloha č. 1 Ukázka konkrétního tématu Práva pro každý den

Příloha č. 2 Písemná anketa

Příloha č. 3 Rozhovor

Ukázka konkrétního tématu Práva pro každý den

Vyňato z učebnice Práva pro každý den.

Pro ukázkou jsem si vybrala téma **LOUPEŽ – „KONEČNĚ IN“**.

Již z názvu vyplývá, že lekce se bude týkat loupeže, krádeže, spolupachatelství.

Cílem této lekce je:

- uvědomit si pravé motivy svého jednání
- uvědomit si zodpovědnost za svá rozhodnutí
- uvědomit si rozdíl mezi loupeží a krádeží
- umět rozpoznat trestné činy podílnictví a spolupachatelství

Lektor v této lekci využije metody skupinové práce, práce s textem, parafrázování, mini-soud.

Na úvod se účastníci motivují otázkami, které se vztahují k danému tématu, které je konkrétně loupež. Příklad konkrétních otázek:

- *„Představte si, že by kdosi vydal nařízení, že si každý může nechat tři věci a zbytek musí odevzdat. Které věci máte tak rádi, že by jste si je nechali?“*
- *„Představte si, že vyšlo další nařízení – každý si může nechat jenom jednu věc. Která z původních tří by to byla?“*
- *„Jak by jste se cítili? Vnímali by jste taková nařízení jako oprávněná? Spravedlivá?“*

I.část

Příběh: Konečně „IN“

Po úvodní motivaci si lektor s účastníky přečte z pracovních listů krátký příběh.

Ve stručnosti příběh obsahuje příběh dvou kamarádu Martina a Jardy ze SOU. Jsou vždy jako první u veškerého dění. Milují vzrušení a rvačky. Jejich pocit, že jsou „kingové“ kazí jen, že jeden z kamarádů nemá pořádný mobil. Příběh vyvrcholí, že kamarádi si mobilní telefon obstarají krádeží. Okradou mladší spolužáky, které nemají v oblibě.

Po přečtení příběhu následují otázky, na které účastníci odpovídají ve skupinách. Otázky např. znějí:

- „Jak by jste popsali Martina a Jardu?“
- „Co je spojovalo?“
- Kdyby neokradli spolužáky, jak by si mobil obstarali?“

II.část

A co říká zákon?

V této části lekce klienti opět pracují s předešlým příběhem a co nejpřesněji popisují jakým způsobem došlo k tomu, že Jarda s Martinem získali mobily. Ve skupinách opět odpovídají na otázky typu:

- „*Spáchali trestný čin?*“
- „*Použili násilí nebo pohrůžky násilí?*“
- „*Do které kategorie spáchaných škod by patřil mobilní telefon?*“

Po té si společně s lektorem definují pojmy, které se k tématu vztahují a jsou to loupež, krádež, násilí, zmocnění se cizí věci

III.část

Konečně „IN“, ale trochu jinak

Lektor rozdělí účastníky do skupin I. a II. a každá skupina pracuje se svojí novou verzí příběhu. Pokyny pro práci mají obě skupiny stejné. Mají za úkol:

- Přečíst svůj text a srovnat s původním. Zjistit v čem se liší.
- Přečíst si právní informace pod textem
- Zjistit zda došlo pozměněním textu k popisovanému trestnímu činu

Tato část se týká pojmů spolupachatelství a pomocník.

IV.část

Mini-soud

Lektor dle metodického postupu rozdělí účastníky do tříčlenných skupin. Každý člen dostane jednu z následujících rolí:

1. soudce
2. obhájce
3. státní zástupce

Během mini-soudu rozhodne „soudce“ o vině a trestu. Soudce ostatním představí své rozhodnutí. Lektor dbá na to, aby při vyslovení rozsudku shrnul argumenty obhájců a státních zástupců a odůvodnil své rozhodnutí.

V.část

Závěr

Účastníci lekce stále pracují v tříčlenných skupinách jako při mini-soudu. Lektor účastníkům představí situaci, kdy si mají účastníci představit, že jsou rodiči, kteří mají syna v prvním ročníku na učilišti. Syn se jim svěří, že mu starší spolužáci nadávají a vyhrožují mu. Situace se zhoršila po té, o synovi koupili nový mobilní

telefon. Zatím se nic nepříhodilo, ale rodiče se rozhodnou, že si se staršími spolužákem promluví.

Účastníci lekce mají za úkol společně promyslet a napsat, co by jim řekli.⁶⁴

---

⁶⁴ Kolektiv autorů. *Učebnice programu právo pro každý den*, s. 27-31.

Písemná anketa

Vážený respondente, žádám Vás o vyplnění této písemné ankety, která poslouží k vypracování mé bakalářské práce.

Písemná anketa je anonymní. Vámi poskytnuté informace poslouží pouze k účelům bakalářské práce.

- 1) Jsou ve Vašem soudním okrese realizovány probační programy pro mladistvé?
ano   ne   jiná odpověď

Odpovíte-li na první otázku ne, již dál anketu nevyplňujte.

- 2) Jaké programy jsou u vás realizovány?

Právo pro každý den

Učební program – mladiství

Romský mentor

jiný .....

- 3) Kolik mladistvých se zúčastnilo probačních programů

v roce 2007 .....

v roce 2008 .....

- 4) Do probačního programu docházejí častěji

pouze chlapci

převážně chlapci

stejný počet dívek i chlapců

převážně dívky

pouze dívky

5) Uved'te na stupnici 1 – 5 jaký je zájem klientů o probační programy

min   **1**   **2**   **3**   **4**   **5**   **max**

---

6) Uved'te na stupnici 1 – 5 jaká je ochota ze stran OČTŘ zrealizovat probační program

min   **1**   **2**   **3**   **4**   **5**   **max**

---

7) Uved'te na stupnici 1 – 5 jak je zajištěno financování probačních programů

min   **1**   **2**   **3**   **4**   **5**   **max**

---

8) Na stupnici 1 – 5 uved'te jak je dostatečně nebo nedostatečně zajištěn počet lektorů oprávněných k realizaci probačních programů

min   **1**   **2**   **3**   **4**   **5**   **max**

---

9) Na stupnici 1 – 5 uved'te dostupnost prostor vhodných k realizaci probačních programů

min   **1**   **2**   **3**   **4**   **5**   **max**

---

11) Co spatřujete jako největší problém v realizaci probačních programů?

12) Jaká otázka Vám v tomto dotazníku chyběla? Prosím o její doplnění i s odpovědí.

**Děkuji za spolupráci.
Anděla Tomášková**

**Otázky do rozhovoru s probačním úředníkem o
probačních programech**

- 1) Jsou ve Vašem soudním okrese realizovány probační programy pro mladistvé?
- 2) Jaké programy jsou u vás realizovány?
- 3) Kolik bylo celkem realizováno probačních programů ve Vašem soudním okrese?
- 4) V jakém časovém intervalu jsou realizovány?
- 5) Kolik lektorů se podílí na realizaci probačního programu?
- 6) Lektorovala jste i vy?
- 7) Objevují se potíže při samotné realizaci probačního programu? Jakého jsou charakteru?
- 8) Kdo sestavuje skupinu v jednotlivých probačních programech?
- 9) Jaký je poměr mezi klienty, kteří mají probační program nařízený soudem nebo jej absolvují dobrovolně?
- 10) Absolvují u Vás klienti probační program již v přípravné fázi trestního řízení? Jaký je poměr mezi klienty, kteří jsou v přípravném nebo vykonávacím řízení?
- 11) Kolik klientů se v průměru účastní jednoho programu? Je tento počet vhodný?
- 12) Jaké je složení skupiny z hlediska pohlaví účastníků? Má tento ukazatel vliv na práci ve skupině?
- 13) Jaká je věková struktura skupiny? Jsou do programu zařazeni i účastníci mladší 15 let a starší 18 let?
- 14) Jaké mají klienti vzdělání, popř. jaký typ školy navštěvují? Je Vám tato skutečnost známa při utváření skupiny a je to jedno z kritérií pro sestavení konkrétní skupiny?
- 15) Za jaký druh trestné činnosti je probační program nejčastěji ukládán?
- 16) Myslíte si, že je probační program vhodnou prevencí?

- 17) Stalo se Vám, že i po úspěšném absolvování probačního programu se tentýž klient opětovně objevil ve Vaší evidenci?
- 18) Kdo určuje pravidla při realizaci probačního programu ? Jsou tato pravidla zpravidla dodržována?
- 19) Je nutná provázanost PMS s externími lektory probačních programů?
- 20) Kdo financuje probační programy? Jsou tyto finanční prostředky dostačující?
- 21) Co vy vidíte jako největší překážku pro realizaci probačních programů?

ABSTRAKT

TOMÁŠKOVÁ, A. *Probační programy pro mladistvé v Jihočeském kraji*. České Budějovice, 2009. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra církevního a civilního práva. Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Hyková, Ph.D.

Klíčová slova: probační program, mladiství, kriminalita, lektor, výchovná opatření

Práce se zabývá probačními programy pro mladistvé realizovanými v Jihočeském kraji. Teoretická část probační program charakterizuje. Popisuje jeho financování a akreditaci. Dále se první kapitola teoretické části zabývá základní informacemi o jednotlivých probačních programech pro mladistvé. Druhá kapitola je orientována na samotné účastníky probačních programů, kterými jsou mladiství. Třetí kapitola této práce je určena realizátorům probačních programů pro mladistvé a jimi jsou lektoři ve spolupráci s Probační a mediační službou ČR. Praktická část je zaměřená na stanovení a následné ověření hypotéz týkající se dostatečného či nedostatečného financování probačních programů pro mladistvé a míry zájmu mladistvých o účast na některém z probačních programů. Hypotézy jsou ověřeny na základě výsledků z výzkumu.

ABSTRACT

A Probation Programs for Teenagers in Southbohemian Region.

Key words: probation program, teenagers, criminality, lecturer, educational precautions

My thesis focuses on probation programs being realized in the region of South Bohemia. The first part, which is theoretical, is focused on the characterization of probation program. It describes its funding and an accreditation. The first part of a theoretical chapter focuses on basic programs of different probation programs for teenagers. The second chapter targets the probation program participants, who are the teenagers. The third chapter of this work targets the realizators of probation programs for teenagers, who are the lecturers in cooperation with Probation and mediation service of the Czech Republic. The practical part is focused on formulation and following hypothesis verification, which are related to sufficient and inadequate funding of probation programmes for teenagers and the teenagers interest rate of participation on some probation program. The hypothesis are verified on the base of research results.